

Sveta noč, božična noč...

*Sveta noč, božična noč
je objela svet,
blažena in vsa skrivnostna
danes spet!*

*In kot milo, rajsko petje
blaženih duhov
se razlega čez dolino
glas zvonov:*

*Svetle zvezdice pokojno
z neba sijejo
in v človeška verna srca
radost lijejo.*

*Glej, Devica je spočela
in rodila je Sinu.
Pridi, človek in počasti
Stvarnika miru!*

Po delu jih boste spoznali!

(Poročilo o skupščini P. Z.)

V soboto zvečer je prišel Hodnikov France utrujen od dela domov. V večernem hladu je stopil pred vežni prag. Pred njim je drhtela domovina lepa kot paradiž, a ponekod skalnata in razrušena, čakajoč delavcev in motik, dežja in solnca.

Pa so se dvignili mahoma kot iz tal možje, ki so orali po ravnih poljih, kopali po strmih rebrih in grebli globoko pod zemljo celi dolgi teden. Pred njim so zrastle dekleta, ki so plela in žela od jutra do večera. Vse je poznal: saj je delal z njimi, ljubil jih je, saj je trpel ob njih. Z veseljem je sprejel sotrpine, ki so česali brazde njivam in rahljali zemlji srce. Tam pred pragom so posedli in zapeli pesem gora in polja, pesem solnca in teme. In ko so peli, se je zdelo, da se je nasmehnila domovina, da so z njimi zapele brajde in pognali vinogradi, da se je rahljala zemlja in zardela od radosti.« (Cankar: Sreča.)

Nedelja 29. novembra! Opisani prizor se je obnovil. V Gorici so se zbirali oni, ki so širom dežele kopali in rahljali narodno dušo ter kot minerji prodirali v zadnjo gorsko vas in pleli ter želi in upapolno trpeli za veliko idejo krščanske obnovitve in prave prosvete. Nad tristo jih je prišlo k občnemu zboru Prosvetne zveze. Med njimi jih je mnogo gazilo do pet ur novopadli sneg in žrtvovalo žrtve, ki jih sme zahtevati edinole ideja, ki je žrtev vredna. Zastopana so bila skoro vsa društva in vsa okrožja, izvzemši cerkljanskega.

Dvorana je bila slavnostno okrašena. Na odru je visela slika našega društvenega očeta dr. Kreka, čigar 60-letnico rojstva smo praznovali iste dni. Ob 9. uri je v polni dvorani otvoril prosvetno skupščino g. zvezni predsednik dr. Vl. Glaser. V prelepah besedah je pozdravil delegate in se spomnil trojnega jubileja velikih mož: škofa Slomška, pesnika Prešerna in očeta Kreka. Svet molk je zavladal v dvorani, ko so v parminutni pavzi odhitele naše misli med te tri velike kane in se združile v vročo molitev in zahvalo Vsevednemu, ki je našemu bornemu rodu naklonil duševno tako bogate voditelje. Pevski zbor »Mladike« je zapel učinkovito par krasnih pesmi, nakar je predsednik konstatiral sklepčnost, imenoval za zapisnikarja g. Krpana Iv. in prečital razne pozdrave, na katere so zborovalci navdušeno odgo-varjali s pritrjevanjem.

Živahno pozdravljen je podal g. zvezni tajnik prof. Terčelj skrbno sestavljeno in statistično popolno poročilo o stanju in delovanju Prosvetne zveze v poslovnem letu 1924.—25. Iz obširnega referata, ki je bil večkrat prekinjen s ploskanjem, povzamemo samo najglavnejše podatke, ki so in ostanejo jasna priča, kaj premore resno delo, ki ga ne ostrašijo ovire, pa naj si bodo še tako močne.

Organizatorično delo.

Prosvetna zveza izkazuje koncem poslovnega leta 127 prosvetnih društev, 41 dekliških krožkov, 15 telovadnih odsekov in 8 fantovskih krožkov skupaj torej 191 udruženj, izmed katerih je avtonomnih 142, ali z drugo besedo: V 142 vaseh naše dežele živijo naša prosvetna društva.

Od lanskega leta se je pomnožilo število društev za 22, dekliški krožki so narastli za 27 novih krožkov in na novo se je ustanovilo 5 fantovskih krožkov. Prirastek izkazuje torej 54 novih udruženj. Eno društvo je zamrlo, enega je pa odbor izključil radi nenačelnosti in ne-discipline. Posebno razveseljiva je porast prosvetnih društev na Krasu, v goriški okolici in na banjški planoti. Le zapadna Brda in Notranjska čakati še delavcev, ki bodo gradili prave temelje ljudske izobrazbe.

Po tej statistiki je podal g. zvezni tajnik podrobno kritiko o delovanju društev v posameznih okrožjih. Skoro vsa društva so začela z notranjim delom in prirejajo redne društvene, fantovske in dekliške večere v smislu večernih šol. Veliko oviro pri poglobitvenem delu tvorijo splošne razmere, zlasti pomanjkanje izvežbanih društvenih voditeljev in težka borba s skritimi in očitimi nasprotniki, ki je tem usodnejša, čim manjša je društvena zavest med članstvom.

Drugo večjo organizatorično edinico tvorijo prosvetna okrožja, katerih je 16 in sicer: gorenjevipavsko (12 društev), srednjevipavsko (8 društev), dolenjevipavsko (5 društev), mirensko (6 društev), goriško (7 društev), brijsko (4 društva), Staničevo (9 društev), tolminsko (4 društva), kobariško (12 društev), baško (6 društev), planinsko (6 društev), cerkljansko (12 društev), idrijsko (4 društva), ustanavljajoče se bovško (3 društva). Izven okrožij je na Krasu in Notranjskem 7 društev, ki so naravnost podrejena Prosvetni zvezi v Gorici, dokler ne dobe lastnega tajništva.

V tekočem letu so bila ustanovljena naslednja okrožja: mirensko, kraško, goriško in poživljeno brijsko.

Skoro vsa okrožja so bila zelo delavna. Prevelika razsežnost okrožij ovira semtértja delo in upravno prožnost.

Vsi okrožni predsedniki so se zbrali dvakrat k Zveznemu svetu, kjer so podrobno razpravljali o poslovniku, večerni šoli, naraščaju in financiranju P. Z.

Da se uredi organizatorično delo, je sestavila in izdala Prosvetna zveza enoten poslovnik in priredila dvoje organizatoričnih šol in sedem organizatoričnih tečajev po okrožjih.

Da se organizacija razširi, je sklicala P. Z. informativni sestanek v Trst in v Komen ter prisostvovala potom odposlancev neštetim sejам in sestankom po okrožjih.

Uspeh organizatoričnega dela je razveseljiv: Vsa Goriška je z malimi izjemami organizirana. Nato je poročal tajnik

o disciplini v naši organizaciji.

Vkljub raznim očitkom o mešanih vlogah, sestankih itd. z veseljem ugotavljamo, da so bila naša društva disciplinirana. Kar je pa še nenačelnega in krši disciplino, bomo z vso strogostjo izločili. Čista in jasna mora biti naša prosvetna reka; motne brozge prepuščamo onim, ki ne razlikujejo blata od kristalov.

Večje discipline zahteva redno plačevanje članarine, številnejša udeležba pri tečajih in naše prireditve po deželi. V poročilu o organizaciji se je referent dotaknil tudi našega stališča napram svobodni-selnim udruženjem. Zbor energično obsoja neodkritost, breznačelnost in želi, naj vsakdo nastopa jasno s svojim programom. Mi ljubimo nasprotnike, a bodo naj odkriti! Istotako je skupščina obsodila one in-

stitucije in liste, ki napadajo našo organizacijo v časopisju, ter jim je odpovedala vsako podporo. Zbor je z zadovoljstvom odobril taktiko Zvezinega odbora, ki je odklanjal vsako polemiko v političnem časopisju.

Do verskih organizacij je gojila Zveza ne le simpatijo, temveč je skušala po svojih močeh sodelovati z njimi in jim pomagati, v zavesti, da nas vse družijo isti končni cilji. Povsod po deželi, kjer so nam gg. duhovniki pomagali in se niso omejili samo na elito v Marijinih družbah, temveč so priskočili na pomoč tudi našim dekliškim krožkom, opazu-

Gospodinjski tečaj v Vrhpolju.

jemo najlepšo harmonijo med versko in prosvetno organizacijo ter izrekamo vrlenu svečeništvu najudanejšo zahvalo in javno priznanje za sodelovanje.

Prosvetno delo.

Vse stremljenje Prosvetne zveze je šlo za tem, da vlije včlanjenim društvom pravo vsebino. Naša organizacija je predvsem prosvetna organizacija, ki ima zlasti v današnjih razmerah velevažno zgodovinsko nalogo, nele da širi prosveto, temveč da jo ohrani.

Najvažnejše prosvetno delo je vršil »N a š č o l n i č«. Kdo ga ne pozna tega priljubljenega mladinskega glasila? Nešteto pohvalnih pisem je prejelo uredništvo od vseh strani. — Naloga naših društev bodi, da z vso vnemo in požrtvovalnostjo širijo to naše mladinsko glasilo in skušajo za Novo leto podvojiti število naročnikov.

Drugo sredstvo, s katerim je Zveza širila prosveto, so bili p r o s v e t n i t e č a j i. Taki tečaji so se vršili v Mirnu, Podgori in Gorici,

kjer je trajal pouk v materinem jeziku šest mesecev. En mesec smo vzdrževali tudi govorniško šolo z dramatičnimi vajami.

Širom dežele je prirejala Zveza predavanja. Vseh predavanj v preteklem letu je bilo 425. Število letošnjih predavanj presega lanska za 102 predavanj. Dekliški oddelek je imel sam zase 29 predavanj.

Največje težave nam je povzročalo vprašanje knjig. Kar je imela Zveza knjig na razpolago, jih je razdelila v 15 oddelkov, ki krožijo kot potovalna knjižnica po deželi.

Prišli smo do spoznanja, da bo vse naše delo ostalo le odlomek, če ne bomo začeli z rednimi društvenimi, fantovskimi in dekliškimi večeri. V ta namen je Zveza začela priobčevati zasnutke, ki jih proti odškodnini dobivajo vsa društva.

S prireditvami smo se vkljub oviram letos postavili. Našteli smo 193 javnih društvenih prireditev, 5 koncertov, 4 telovadne nastope, 1 telovadno in 1 dekliško akademijo, 3 okrožne izlete itd.

Važni so tečaji, ki jih je v tekočem letu priredila P. Z. Med tečaji omenjamo: telovadni tečaj za člane (tridnevni, udeležba 25) telovadni tečaj za članice (tridnevni, udeležba 40), pevski tečaj (14 dnevni) za pevovodje (udeležba 20), gospodinjski tečaj v Gorici (enomesečni, udeležba 40) in gospod. tečaj v Vrhpolju (enomesečni, udeleženk 20).

Ena najhujših ovir, ki jih je občutila Zveza in društva je bilo težko pravno stališče društev z ozirom na oblastvene ukrepe. Zveza je tozadevno posredovala pri oblastvih v 51 slučajih.

Treba bo napraviti red pri društvenih nastopih in zlasti podpirati treznostno gibanje pri vseh prireditvah.

S tem niti zdaleka ni podana jasna slika o obsegu prosvetnega dela. Koliko sestankov, sej, predavanj in zasebnih prireditev, ki so jih imela društva, ni omenjenih v tem poročilu. Pa tudi ni treba, da bi svoje delo obešali na veliki zvon; zadostuje, da vsi, ki hočejo, lahko spoznajo odlično važnost in uspehe prosvetnega dela, ki smo ga izvršili v preteklem poslovnem letu. Zelo obširno pa je bilo

tehniško delo.

Tajništvo Prosvetne zveze je odposlalo tekom leta 3366 vlog in prejelo 2270 dopisov, skupaj torej 5636 vlog. Ogromna korespondenca nujno zahteva razbremenitve tajništva. Pisarna Prosvetne zveze je oskrbovala tudi prepisavanje vlog, partitur, pisarniških vzorcev itd.

Zvezni odbor je imel 44 sej, pri katerih je obravnaval vse pojave v društvenem delovanju.

Delo za versko in moralno obnovo.

V zavesti, da je delo za versko in moralno obnovo predpogoj uspešnega prosvetnega dela, je Zveza ne samo podpirala delo za versko obnovo, temveč celo sama na lastno pobudo priredila dvoje duhovnih vaj, dvoje veličastnih romanj: fantovsko na Marijino Celje, kamor je poromalo nad 1000 članov in veličastno svetogorsko romanje, katerega se je udeležilo nad 2000 deklet. Društva so večinoma vsa praznovala praznik svojega zavetnika in »Naš čolnič« je v posebnih člankih opozarjal neprestano mladino na nevarnosti ter jo bodril k verskemu udejstvanju.

Dvigniti mladino iz mlačnosti in verskega indiferentizma, ki vlada vsepovsod, pa morajo v prvi vrsti verske organizacije, s katerimi bomo

radi sodelovali. Le večletno delo, h kateremu prožijo delavne roke vsi, ki so v to poklicani, more pričakovati uspehov. Nekaj pa lahko opazi vsak, kdor ima količkaj blage volje: V krajih, kjer delujejo naša društva, katerim stoji ob strani duhovnik, izginjajo plesi in surovost. Komur je za to, da se ne povrnejo časi vaških preteпов, pijančevanj in surovosti, naj nam pomaga z delom! Le v delu, in ne v kritiki je zboljšanje moralnega stanja naše mladine!

Tajnikovemu poročilu je sledilo poročilo blagajnika, g. D. Doktoriča, ki je podal sliko gmotnega stanja P. Z. Ta slika ni razveseljiva; primanjkljaj je ogromen vsled ogromnega dela. Zato je g. Zvezni blagajnik nasvetoval različne možnosti, kako bi se primanjkljaj kril in zagotovilo ravnovesje v bilanci. Referentu je zbor izrekel zahvalo in njegove nasvete sprejel.

Zvezni knjižničar g. L. Sardoč je poročal o stanju potovalne knjižnice in nasvetoval društvom način, kako priti do knjig. — Predsednik dr. Glaser se je zahvalil poročevalcem in celemu odboru, poudarjajoč zlasti skrb za upostavitev denarnih sredstev, brez katerih Zveza ne more uspešno delovati.

Revizor g. Fr. Bitežnik je izjavil, da je pregledal tajniško poslovanje in našel vse v vzornem redu. Celemu odboru je predlagal absolutorij s pohvalo, katerega je skupščina z odobravanjem vzela na znanje.

Poročila oddelkov.

Po ognjeviti pesmi, ki jo je zapel zbor »Mladike« pod večjim vodstvom g. pevovodje Bratuža so podali svoje referate načelniki oddelkov in sicer: za fantovski oddelek g. prof. R. Bednarik, za pevski g. D. Doktorič, za dramatski g. L. Kemperle, za dekljiški gđc. G. Podobnik, za telovadni gđc. Zala Vuk in za dijaški načelnik Dijaške zveze. Vsi oddelki so delovali, v kolikor so jim sredstva dopuščala, povoljno, nekateri vzorno. Občni zbor je vzel poročila oddelkov na znanje.

Sledila so

poročila okrožnih predsednikov.

Za gorenje-vipavsko okrožje je poročal g. Jos. Breclj, za srednje-vipavsko g. S. Troha, za dolenje-vipavsko g. I. Bric, za mirensko g. L. Pelicon, za brijsko g. H. Hlede, za Staničevo g. A. Kovačič, za baško g. Fr. Humar, za kobariško g. Fr. Kurinčič, za kraško g. A. Petelin, za Gregorčičevo g. Fr. Valenčič, za planinsko g. Ig. Pisk, za idrijsko g. K. Hrovat. — Iz poročil je odsevalo veliko delo in trdna zavest, da se dá to delo izvršiti le v organizaciji kot je Prosvetna zveza.

Predlogi in sklepi.

Vnela se je živahna razprava, pri kateri je prišlo v pretres več predlogov. Predlogi, ki so obveljali kot sklepi, so:

1. Naročnina za »Naš čolnič« se zviša na 10 L. Enoglasno sprejeto.
2. Članarina društev Prosvetni zvezi znaša za bodoče leto od vsakega člana po 1 liro letno. Sprejeto.
3. Da bodo tečaji Prosvetne zveze uspeli, naj se zavzamejo naše posojilnice ter oskrbe vsaj delno kritje. Sprejeto.

4. Novoletni dan je določen kot propagandni dan za »Naš čolnič«. Vsak član in članica naših društev naj nakloni »Čolniču« kot novoletni dar 1 liro. Z zadovoljstvom enoglasno sprejeto.
5. Otvori naj se zbirka za »Prosvetni sklad«. Vsako društvo naj se obveže, da ob vsaki priliki zbira prispevke v ta namen in naj čisti donesek vsaj ene prireditve pošlje za »Sklad Prosvetne zveze«. Omisljijo naj se razglednice, cvetlični dan itd. Sprejeto.
6. Vsako društvo je dolžno naročiti mesečno pri Zvezi društvene večere in plačati za osnutek po 1 L. Sprejeto enoglasno.
7. Tajništvu naj se oskrbi vsaj ena pomožna moč. Sprejeto.
8. Organizacije naj pazijo na disciplino in skušajo iztresti iz društva vsako nenačelnost. Sprejeto z viharnim odobravanjem.
9. Prevzvišenemu nadškofu goriškemu dr. Sedeju naj se pošlje udanosten pozdrav s prošnjo, da naše sodelovanje vsestransko podpira. Z navdušenjem sprejeto.
10. Duhovščini, ki sodeluje v Prosvetni zvezi, izreka občni zbor najlepšo zahvalo in javno priznanje. Enoglasno sprejeto z živahnim ploskanjem.

Volitve.

Po sprejetih predlogih so se vršile volitve novega odbora. Izvoljeni so bili gg.: Dr. Vl. Glaser, predsednik, prof. R. Bednarik, kurat St. Stančič, L. Sardoč, Iv. Krpan, Joško Bratuž, inž. J. Rustja, prof. F. Terčelj. Za revizorja sta bila predlagana gg. Fr. Bitežnik in Jos. Fegic. Listo je skupščina enoglasno sprejela. — Predsednik se je v imenu odbora zahvalil za zaupanje, pozival vse k sodelovanju in zaključil občni zbor.

Po dvorani je zadonela pesem iz fantovskih grl in zdelo se je, da se je nasmehnila domovina, da so z njimi zapele brajde in pognali vinogradi, da se je rahljala zemlja in zardela od radosti...

Dr. M. Brumat.

Nove steze.

Dolžnost.

Samo zato, ker smatram to svoje pismo za zelo važno, naj bo prav kratko.

V današnji dobi se veliko govori o pravicah in enakopravnosti posameznikov in celotnih družabnih tvorb. Koliko beremo o pravicah velikih in malih narodov, o pravicah višjih in nižjih slojev, o pravicah delodajalcev in delavcev, o pravicah staršev do svojih otrok in otrok do staršev, o pravicah članov te ali one družbe itd. In prav je, da se vsakdo poteguje za to, do česar ima pravico po božjem, naravnem ali družabnem pravu. Toda kaj rado se godi dandanes, ko vsakdo šumno zagovarja svoje resnične ali le namišljene pravice, da premnogi pozabljajo na svoje dolžnosti. In vendar ne smemo pozabiti, da pravica ali izvira iz izpolnjene dolžnosti ali pa nam dolžnost nalaga. N. pr.

Pravico do plačila imaš, če si vse naloženo delo izvršil; pravico do dobrega imena, ki si jo od Stvarnika samega že prejel, ki pa nalaga dolžnost, da varuješ svoje človeško dostojanstvo.

Res je torej, da je ni dolžnosti, ki bi nam ne dajala pravic; a res je tudi, da je ni pravice, ki bi nam ne nalagala dolžnosti. Iz te jasne misli povzamem zelo važno posledico, ki je ta, da popolna enakopravnost in zato popolna človeška družba bo le takrat mogoča, ko bodo vsi ljudje enako vestno in natančno izpolnjevali vsak svoje dolžnosti.

Zdaj pa si zapomni za življenje tole:

Pravico do vsakdanjega kruha boš imel, ko boš natančno in vestno delal, da si kruh zaslužiš, ne pa, da samo čas potратиš, naj že bo ta čas osem — ali deseturni delavnik.

Pravico do narodnega razmaha boš imel, ko boš natančno izpolnil svoje narodne dolžnosti in boš končal pričakovati narodne pravice le od drugih.

Vso pravico člana kateregakoli društva boš imel, ko boš izpolnil vse članske dolžnosti.

Popolno pravico v družini boš imel kot sin ali oče le tedaj, ko boš vse očetove ali sinove dolžnosti natančno izpolnil.

Le kdor tako pojmuje svoje pravice, sme pričakovati, da mu pravica prej ali slej zasije, čeprav mu jo kdo začasno tako ali tako krati.

Kdor si pravico krade, je sčasoma mora zgubiti, kdor pa si pravico z izpolnjevanjem dolžnosti vztrajno služi, si jo gotovo kdaj pribori.

In katera je naša največja pravica? Naša največja pravica je pravica do uživanja božjega. Tej naši pravici pa odgovarja naša največja dolžnost: skrb za zveličanje duše. Mnogo dolžnosti imamo in vse moramo točno in značajno izpolnjevati; vse dolžnosti so pa usmerjene k eni sami veliki dolžnosti, k skrbi za dušo, iz katere izvira naša največja pravica: pravica do blažene posesti našega Stvarnika.

Uspavanka božjemu Detetu.

*Spančkaj, ne joči
Jezušček mili,
spančkaj, ne joči,
Detece Ti!
V sanjice sladke
Dete nebeško
mirno zatisni
trudne oči!
Spančkaj, ne joči
Jezušček Ti!*

*Spančkaj, pozabi,
da že ob rojstvu
zvezda trpljenja
Tebi žari!
Spančkaj, ne joči!
Glej, na obrazku
Tvojem solzice
Mraz ledeni —
Spančkaj, ne joči,
Jezušček Ti!*

*Angelcev truma
v svetlih višavah
zvesto nad Tabo,
Dete, bedi!
Mamica zlata,
sveta Devica
pesem Ti poje:
Detece spi!
Spančkaj, ne joči
Jezušček Ti!*

*Detece, spančkaj.
srčece moje
tudi pri Tebi
čuti želi.
Srčece moje
drobno in slabo
vedno naj v Tebi,
s Tabo živim! ...
Spančkaj, ne joči,
Jezušček Ti!*

R. Bednarik.

Pesnik Francé Prešeren.

Govorim naj o možu, ki nam ni pustil za seboj globoko zoranih brazd kot naš Evangelist in učitelj Anton Martin. France Prešeren ni z organizacijo, ni s poučno in vzgojno knjigo dramil naših očetov, a slovenski pesnik Prešeren je ustvarjal naš jezik; on je bil glasnik nove dobe, dobe slovenskega narodnega preporoda. In nehvaležni bi mu bili mi, in svoj spomin bi osramotili pri lastnih otrocih, če bi ne ene misli ne posvetili nesmrtnemu geniju pesnika Prešerna ob 125 letnici njegovega rojstva, ki smo jo obhajali v četrtek 3. decembra. Ali ni to nam, ki bivamo na teh s krvjo blagoslovljenih tleh in bijemo boj za svoj jezik in rod, dvakrat, trikrat naloženo?

Ko sem govoril v »Našem čolniču« o svetem spominu na Kreka, sem menil, da s svojo besedo zastrem njegovo jasno podobo. Še težje je govoriti o Prešernu, ki je položil temelje za ponosno stavbo slovenskega slovstva.

Pred Prešernom še ni imel slovenski narod pevca, ki bi pel tako, da »srce se navriska in izjoček«. Kamokoli, da bi imel pesnika, ki bi svoje zaklade topil v zlahtnem ognju prave, čiste, lepe in iz srca zrasle govorce.

125. leto tone letos v večnost, odkar je bila prijazna vasica Vrba pod gorenjskimi snežniki izbrana za rojstni kraj enega izmed velikih Slovencev. Priprosta kmečka bajta, videl sem jo, ko smo jo štu-

dentje hodili obiskovat kot svetišče. Oče Šimen je bil precej imovit, toda Francka le ni dal šolati. Šele stric Jožef, ki je župnikoval na Dolenjskem, je poslal Franceta v ljubljanske šole. Ni morda le zgolj slučaj, da je mladi Prešeren imel v Ljubljani za ravnatelja prvega slovenskega pesnika Valentina Vodnika, moža, ki se vredno druži drugim v galeriji naših narodnih velikanov.

Na Dunaju, kjer je Prešeren najprej študiral modroslovje, potem pa pravo, so nastale njegove prve pesmi. Duševni Prešernov oče Matija Čop, prvi slovenski slovstveni kritik, je kazal mnogoobetajočemu pesniku varno pot v nebeške višine poezije. Po dokončanih študijah je čakalo Prešerna še dosti težav. Te bridke ure bolesti in trpljenja so porodile prekrasne »sonete nesreče«, kjer toži pesnik o izgubljenem raju:

Oj Vrba! srečna, draga vas domača,
kjer hiša mojega stoji očeta;
Da b' uka žeja me iz tvoj'ga svéta
speljala ne bilá, goljfiva kača!
Ne vedel bi, kako se v strup obrača
vse, kar srcè si sladkega obeta;

In prav kakor za te dni je napisal najprej moško izpoved odločnosti in krepkosti:

Navadile so butare se pleča,
in grenkega so usta se bokala.
Podplát je koža čez in čez postala.

Te ure trpljenja, ko se je pesnik ubijal po raznih kanclijah in odvetniških pisarnah za svoj borni kosec kruha, te ure, pravim, so ga gnale k viru utehe in pozabljenja, k njegovim pesmim: O, blagoslovljene ure trpljenja, ker v vas je toliko blagoslova; priča naša preteklost in spričujemo mi zdaj za pozne rodove!

Sredi Prešernovega ustvarjanja je završala čez borni slovenski narod nevarnost, da izgine njegov jezik, da bodo o njem pričali le še prepereli pergameni... Takozvano »ilirsko gibanje« je žugalo, da zatre slovenski pismeni jezik, slovenska kultura je tedaj nekako zastala.

Toda Prešeren je, kakor sam poje:

dolgo upal in se bal,
slovo sem upu, strahu dal.

Te verze je napisal za uvod svojim poezijam, ki so izšle 15. decembra 1846 v Ljubljani.

Ko so »Poezije« raznesle po svetu slavo njegovo in slovenskega jezika, je bil Prešeren že posvečen smrti. Že bolan je komaj uspel, da je dobil advokaturu v Kranju, kjer si je lahko sam rezal kruha. Toda

dan jasni, dan oblačni v noči mine,
srce veselo in bolnó, trepeče
vpokoj'le bodo groba globočine.

Labudji spev si je pesnik bolan na duši in na telesu, razočaran v najkrepkejši moški dobi, že spisal. Njegove strune so tožno zvene, njegove pesmi žalovale. Komaj je zaživel, je začutil mrtvaški dih, ki ga je zval v grob. Ena njegovih zadnjih pesmi je bila nagrobnica najzvestejšemu prijatelju Matiji Čopu. Pel pa jo je pesnik tudi sebi in

svoji Muzi. Učakal je še tik pred smrtjo prvo svobodo svojega ljudstva, ki mu je pel v trpljenju; le en svetel žarek je posijal skozi temne oblake njegovega življenja, ko je videl, da se njegovo ljudstvo po letu 1848. sme svobodneje gibati. Potem je končal ... 8. februarja l. 1849. ob osmi uri zjutraj je pesnik France Prešeren spravljen z Bogom umrl. Turobne melodije so se odbijale od temne gore Št. Jošta nad Kranjem, ko se je v soboto potem vil mrtvaški sprevid na pokopališče. priprost kamen s pesnikovimi besedami:

»Ena se tebi je želja spolnila:
v zemlji domači da truplo leži,«

kaže danes kraj, kjer zemlja krije pesnika trpljenja, klicarja slovenskega slovstva, ki je našemu maternemu jeziku vlil toliko lepote in miline.

Premalo časa mi je odmerjenega, da bi mogel pred Vaše oči pričarati sliko vredno tega moža, o katerem govori moj jezik. Ne dvomite pa, da je France Prešeren šel pred nami kot ognjen steber, da je on oral prve brazde, oznanjal tisti dan, ko bodo zaživel v vsi narodi, ki hrepenè dočakat' dne, ko se združijo svobodni narodi v vsečloveško družino.

Tam od mračnih lesov
vrši vihar
pol srditih gromov,
in izza meglá zdaj pa zdaj vzplapola
krvavordeč plamen kot meč —
to dneva je novega žar.

V še ne izzvenelih strunah Prešernove lire so utajene skrivne melodije pesmi trpljenja in solz puntarskih sinov, v teh strunah pa že tudi vriskajo himne borb in vstajenja slovenskega ljudstva! Nesmrtnemu geniju Franceta Prešerna zato hvala in slava!

Milko B. Podgora:

Posnemajte!

Z veseljem in navdušenjem smo šli od letošnjega občnega zbora Prosvetne zveze. Videli smo lepe uspehe in veliko delo. Toda z nami ni šlo le veselje in navdušenje — z nami je šla odločna zavest in močan sklep, da hočemo in zopet hočemo dejansko podpreti našo delavno Zvezo in naše lepo glasilo „Naš čolnič“.

Kaj smo ukrenili glede *Prosvetnega sklada*? Obljubili smo da hočemo pri vsaki priliki nabirati prispevke za našo Matico, ki je brez podpore. V našem društvu smo šli takoj na delo. Na Miklavževo smo nabrali 100 lir in jih poslali v Prosvetni sklad. V društveni sobi smo napravili *nabiralnik*, kamor člani prispevajo manjše zneske, ki jih odpošljemo Prosvetni zvezi. Kaj pa bratska

društva, ali ste že začela z nabirkami? Sramota za vsako društvo, ki ne podpira svoje Matice!

In še nekaj smo sklenili na občnem zboru! „*Našemu čolniču*“ hočemo dati *novoletni dar*. Čimbolj ga nekateri po strani gledajo, tem rajše ga imamo mi! Za Novo leto naj vsak član in članica darujeta za „Čolnič“ eno liro. Ni veliko, a če bo vsak storil svojo dolžnost, bo „Čolnič“ plaval! In mora, ker je naš! Res, da se je naročnina povišala za 4 lire in stane „Čolnič“ *letno 10 lir*. Kje pa dobite vprašam vas, lepšega lista za ta denar?

Pri nas smo že določili dve članici in dva člana, ki bodo hodili za praznike okrog in nabirali novih naročnikov in naročnic. Nikogar naj ne bo med nami, ki se ne bi naročil na naš list. Za vse izdatke dobimo denar, za „Naš čolnič“ ga bomo tudi. *Fantje, dekleta! Potrojimo število „Čolničevih“ naročnikov! Na delo! Vesele praznike vsem!*

Dr. Vl. Glaser.

Novi društveni zakon.

Ravnokar smo prejeli Uradni list (»Gazzetta Ufficiale«) št. 277 z dne 28. novembra 1925, v katerem je objavljen nov zakon št. 2292, ki se tiče društev in sploh združenj. Ta zakon je stopil v veljavo 15 dni potem ko je bil objavljen torej 13. decembra 1925. Potrebno je, da spoznamo namen in zmisel omenjenega zakona, ker se moramo zavedati njegovega obsega in njegovi posledic, kar je zlasti potrebno za predsednike in odbornike društev.

Namen zakona.

Znano je, da je oblastvo javne varnosti že dolgo prej, ko je stopil v veljavo novi zakon, nadzorovalo društva in da je zahtevalo glede njih vse mogoče podatke, akoravno še ni bilo zakona, ki bi opravnikom (funkcionarjem) javne varnosti to postopanje izrecno dovolilo ali to od njih izrecno zahtevalo. Manjkalo pa je doslej oblastvu učinkovito pravno orožje, s katerim lahko izsili na dan vse notranje razmere vseh združb, ki so ustanovljene ali delujejo v državi (v kraljevini in v kolonijah). Tako pravno orožje stavi oblastvu javne varnosti na razpolago dotični zakon v obliki izredno strogih kazni, kakor bomo sp...aj še čitali. (Člen 1. zakona o združenju).

Nadalje ima novi zakon namen izločiti iz državnega, deželnega in občinskega uradništva oziroma iz uradništva zavodov, ki so podvrženi državnemu deželnemu ali občinskemu nadzorstvu vse one osebe, ki pripadajo kot člani popolnoma ali deloma tajnim združbam, katere so ustanovljene v kraljevini ali zunaj iste in delujejo v njej. Konečno

hoče zakon dajati pravico pristojnemu ministru, da zahteva od državnih uradnikov, ki spadajo pod njegovo ministrstvo, izjavo, da so bili sploh kedaj v svojem življenju ali so še člani kakih in katerih združenj. Isto pravico ima v smislu novega zakona prefekt napram uradnikom dežele, občine ali zavodov, ki stojijo pod nadzorstvom dežele oziroma občine. Na ta način hoče torej vlada ugotoviti vse vezi, katere so razpredla društva in sploh združbe v državi med posameznimi osebami, na drugi strani pa pretrže država s tem zakonom vse vezi, ki vežejo javno uradništvo s kakimi tajnimi ali deloma tajnimi udruženji.

Na podlagi novega zakona bodo krajevna oblastva javne varnosti zamogla pripraviti vse podatke glede združb, ki obstojajo ali delujejo v državi in na podlagi tega razvidnega gradiva bo šele vlada sestavila in predlagala — kakor je napovedal minister pravosodstva v senatu — obem državnim zbornicam zakon, ki bo določil kako naj se društva ustanovljajo, kako naj delujejo in kedaj se morajo razpustiti.

Zakon besedila.

Zakon sestoji iz dveh členov in se glasi v slovenskem prevodu tako le:

VIKTOR EMANUEL III.

po milosti Božji in po volji naroda kralj Italije.

Starejšinstvo (senat) in poslanska zbornica sta odobrila;

Mi smo potrdili in objavljamo sledeče:

Člen. 1. druženja, pravna bitja in zavodi ustanovljeni ali delujoči v kraljevini in v kolonijah so dolžni naznaniti oblastvu javne varnosti ustanovno listino, pravila in notranje poslovnike, imenik odgovornih činiteljev društva in članov istega kakor tudi vse druge podatke glede njih ustroja in delovanja vsakokrat, ko bo to od njih zahtevalo gori omenjeno oblastvo radi reda in javne varnosti.

Naznaniti so dolžni vsi oni, ki so na vodilnih mestih združenj, pravnih bitij ali zavodov ali vsi oni, ki zastopajo slednje navedene, bodisi na osrednjem ali krajevnem mestu organizacije. To dolžnost je treba izvršiti tekom 2 dni po dostavitvi poziva.

Prestopniki se kaznujejo z zaporom najmanj treh mesecev in z globo 2000 do 6000 lir.

Ako so bili dani vedè krivi in nezadostni podatki bo kazen ječe najmanj 1 leta in globa od 5000 do 30.000 lir, poleg tega mu bo prepovedano izvrševanje vsakršne javne službe za dobo petih let.

Prefekt lahko razpusti z odredbo združbe, v slučaju ako bi se do tična izjava opustila, če bi bila ista kriva ali nedovršena.

Člen 2. Ne glede na določbe navedene v prejšnjem členu 1. so odstavljani ali odstranjeni od činovega reda ali od službe ali kakor siboldi odslovljeni opravniki, uradniki, civilni in vojaški uslužbenci vseh vrst in činovnih redov države kakor tudi opravniki, uradniki in uslužbenci dežel in občin ali zavodov, ki spadajo po zakonu pod varstvo države, dežel in občin, — ako pripadajo tudi le kot navadni člani združbam, pravnim bitjem ali zavodom ustanovljenim v kraljevini ali zunaj — ali delujočim, tudi le deloma, na tajen ali skriven način ali pa takim, čigar člani so vezani na tajnost na kakršensibodi način.

Ako bi bili posamezno vprašani gori navedeni opravniki, uradniki, civilni in vojaški uslužbenci, so dolžni izjaviti ali so kedaj pripadali ali pripadajo — četudi kot navadni člani — združbam, pravnim bitjem in zavodom vsakršne vrste, ustanovljenim ali delujočim v kraljevini ali zunaj iste, in sicer ministru v slučaju, da so od države odvisni, v vseh drugih slučajih pa prefektu dežele.

Gori navedenim opravnikom, uradnikom, civilnim in vojaškim uslužbencem, kateri bi se ne odzvali pozivu tekom 2 dni od dostavitve poziva — bo ustavljena plača za vsaj 15 dni in kvečjemu za 3 mesece. Ako bi bili podani podatki vedè krivo in pomanjkljivo, se bo za kazni ustavila plača vsaj za 6 mesecev.

Naročamo, da se ta zakon opremljen z državnim pečatom uvrsti v uradno zbirko zakonov in naredb kraljevine Italije in zapovedujemo vsakomur, ki je zato vpoklican, da ga sam izpolnjuje in skrbi za to, da se kot državna postava izpolnjuje.

Dano v Rimu, dne 26. novembra 1925.

Viktor Emanuel.

Videl »pečatnikar«: Rocco.

Mussolini.

Kdo je dolžan dati podatke v smislu novega zakona?

Vsi oni, ki vodijo ali zastopajo na zunaj združenja, pravna bitja ali zavode, in sicer osrednje vodstvo kakor tudi krajevno vodstvo organizacije. Pri naši kulturni organizaciji torej predsednik in osrednji odbor »Prosvetne Zveze« kakor tudi predsedniki in odborniki vsakega prosvetnega društva, vsaki za svoj delokrog.

Kaj je treba javiti?

Zakon navaja primeroma, kaj je treba oblasti naznaniti. In sicer: ustanovno listino (zapisnik ustanovnega občnega zбора), pravila, poslovnik, imenik vseh odgovornih činiteljev, t. j. predsednika, odbornikov, in če so, tudi nadzornikov in drugih poslovodij, kakor tudi imenik članov. Poglejmo n. pr. kako sestavijo društva zapisnik ustanovnega občnega zбора.

Processo verbale

dell' assemblea generale costitutiva della Società Cattolica di Cultura in..... tenutasi addi 1925, nei locali della Società in col seguente

ordine del giorno:

1. Elezione del presidente dell' assemblea del protocollista e di 2 verificatori del processo verbale e del scrutinio;
2. Lettura e interpretazione degli statuti della società costituenda;
3. Costituzione della società cattolica in
4. Elezione del presidente e del comitato direttivo;
5. Eventuali.

Presenti: Arčon Pietro fu Valentino, possidente, Comeno 20; Klemenčič Giuseppe di Marco, operaio, Comeno 18 (itd. tu se navede imena vseh navzočih pri ustan. občnem zboru.)

Tutti i presenti sono stati invitati all'assemblea con inviti personali.

Ad 1. Viene eletto ad unanimità di voti a presidente dell' assemblea generale Klemenčič Giacomo di Antonio, a protocollista Boltar Michele ed a verificatori del processo verbale Marjaž Luigi e Bratuž Virgilio.

Ad 2. Dopo inaugurata l'assemblea con un cordiale benvenuto a tutti gli intervenuti il presidente dell'Assemblea spiega ai presenti lo scopo della società da costituirsi; legge ed interpreta ad essi lo statuto, il quale viene poi approvato unanimamente.

Ad 3. Su proposta del presidente si delibera con tutti i voti degli intervenuti di costituire in (Comeno).... la società cattolica di coltura sulla base del contratto sociale sopra approvato.

Ad 4. Vengono eletti con assoluta e preponderante maggioranza di voti:

A presidente:

A vicepresidente:

A segretario:

A cassiere:

A bibliotecario:

A economo:

Ad 5. Non chiedendo nessuno dei presenti la parola il presidente ringrazia i presenti per la fiducia dimostrataagli ed esortando tutti i soci di tener ferma le meta sublime della nobile missione di ogni singolo di essi, che consiste appunto nel dedicarsi alla vera coltura cristiana e nel diffondere la medesima dichiara tolta l'assemblea.

....., li 192 ..

Il protocollista:

..... m. p.

Il presidente della Società:

..... m. p.

I verificatori del verbale e dello scrutinio: m. p.

..... m. p.

..... m. p.

(Nadaljevanje.)

J. Kralj.

Da bomo vsi - eno!

Ko je Gospod poslednjič zbral dvanajstero apostolov krog sebe, jim je izročil oporoko svojo: »Pojdite in oznanujte evangelij vsem stvarim!« Vsem ljudem naj prinesejo veselo oznanilo, da je Kristus osvo- bodil človeško dušo, da ni umrl, ampak da živi in preraja globočine človeškega srca ... Kristus išče duš, hoče jih rešiti, dvigniti k sebi.

Apostoli so izpolnili Učenikov ukaz. Njih govori in pisma, njihov potovanja po tujih deželah črez morja in otoke, vsa dramatična zgodovina njihovih življenj nam pripoveduje, kako jih je gnalo hrepenenje, izvršiti veliko povelje Gospodovo in razširiti božje kraljestvo po vsej zemlji.

Ko so apostoli ugasnili — tako kot ugasne sveča, ki jo je ogenj použil — so se iz krščanskih občin dvignili novi bojevniki za božje

kraljestvo. Vsako stoletje je prišlo nekaj novih ljudstev v naročje Kristusove Cerkve. Iz središča krščanstva so potovale vedno nove četice pogumnih in svetih mož v dežele, kamor ni še posvetila zarja Križa, — in so nosili paganskim narodom najvišjo resnico, pa tudi globoko in zdravo prosveto. Iz mogočnega krščanskega cesarstva grškega sta prišla k slovanskim rodovom blagovestnika sveta Ciril in Metod. Pustila sta odlične službe in bogastva, ker sta hotela utešiti veliko žejo Kristusovo po dušah, in rešiti nesmrtnne duše naših pradedov za Gospoda.

Ko pogledamo na slovensko vas in mesto, pa vidimo cerkev, ki se dviga sredi domov in se spomnimo, da vse, kar je najlepšega in najdragocenejšega v življenju našem, izvira iz večnega vrelca Kristusovega — nas objame globoka hvaležnost do misijonarjev, ki so prvi prinesli blagovest božjo v naše kraje. Radi bi se sklonili nad grob svetega Metoda in bi ga prašali: Kako naj se ti zahvalimo, veliki naš brat?

In vse njegovo življenje, trpljenje v verigah, pregnanstvu in ječi, vse njegovo delo izzveni v odgovor, ki odmeva iz groba: »Sledite mi! Širite božje kraljestvo!«

* * *

Tudi v naši dobi se kaže notranja sila Cerkve posebno v tem, da krepko in vztrajno širi resnico med narodi, kamor nista še segla evangelijski duh in nauk. Tridesettisoč katoliških misijonarjev dela za zmago božjega kraljestva. Delajo v pragozdih in v puščavah, v pokrajinah večnega ledu in pod tropičnim solncem; delajo v cerkvah in v šolah, v bolnicah in pri sirotah, na vseučiliščih, ki se dvigajo sredi poganskih mest in v tiskarnah! Največ pa delajo, ko širijo z živo besedo božji nauk med revnimi in bogatimi in z lastnim zgledom pričajo, kako Gospod svoje zveste prerodi in okrepi.

Včasih pa tudi tem junakom upade pogum. Oni so prednja straža krščanskega občestva. Pa se jim zazdi, prednji straži, da so katoliška ljudstva nanjo pozabila, da nima srca za junaško delo misijonarjev. In iz srede zapuščenih čet se od daleč, daleč začuje otožen klic:

Katoliška družina narodov, ne pozabi na nas! Radi sirot, ki mrò na cestah, radi žena, ki v suženjstvu paganstva žive, radi ubogih bratov gobavcev — zavoljo duš, ki so od zlega duha omrežene — zavoljo Kristusa, ki nas je sem poslal, ne zapustite nas! Ne pozabite na prednjo stražo božje vojske! Spomnite se, da so tudi vašim pradedom pred stoletji prednje straže krščanstva prinesle evangelij in prosveto!

Ta obupni klic katoliških junakov, ki delajo v misijonih, je zbudil živahno in mogočno misijonsko gibanje v katoliškem svetu. Hvala Bogu, tudi Slovenci se ga v odlični meri udeležujejo. V sami primorski deželi se je misijonsko gibanje predramilo. Želimo, da bi se razživelo in prineslo vidnih uspehov ter blagoslova na našo deželo.

Na veliki misijonski dan, dne 6. januarja, bomo slovenski katoličani izpričali, kako nam je pri srcu, da se božje kraljestvo razširi. V duhu velikih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda naj se tudi naša prosvetna društva z vso vnemo zavzamejo, da se misijonska misel med nami vkorenini ter razcvete.

Dekliška greda.

Glej, Devica je spočela in rodila Sina!

Iz dekliških krožkov.

Vigred! Vsi oni dekliški krožki, ki še niso dobili decemberske številk, naj javijo Dekliškemu oddelku v Gorici, Corso Verdi 37. V bodočem letu stane »Vigred« 10 lir, katere naj naročnice vplačajo Dekliškemu oddelku. — »Orlič« list za otroke stane 6 lir in se naroča istotam.

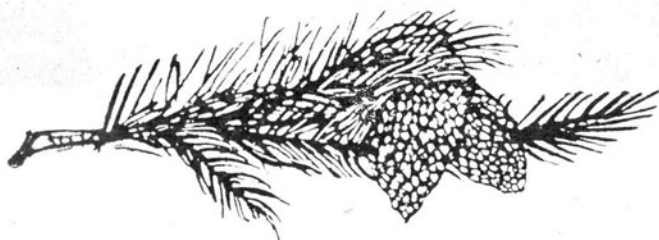
Dekliški krožek Cerkno.

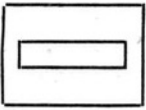
Lokovec. Po poletnem počitku smo se zopet jeli zbirati v našem priljubljenem društvenem prostoru. Imeli smo že več sestankov, sklenili živahno propagando proti pijančevanju ter sestavili obširen program, katerega bomo skušali udeležiti v tem zimskem času. Na dan obletnice ustanovitve društva, dne 8. decembra smo ustanovili dekliški krožek; v kratkem pa začnemo tudi z naraščanjem. — Za Silvestrov večer pripravljamo društveno prizreditev. Živahno deluje tudi knjižnica S tega mesta se iskreno zahvaljujemo Prosv. zv. za poslano nam knjigo. — Bog živi!

Cerkno. V dvorani Gospodarskega doma se je vršila 8. t. m. dekliška akademija vseh dekliških krožkov cerkljanskega okrožja. Pri bogatem sporedu akademije so sodelovale dekleta 8 naših prosvetnih društev. S sporedom akademije smo si začrtale pot za bodočnost. Na svoj prapor smo si pripele tri

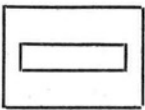
bleščeče vzvišene cilje: ljubezen do nebeške Matere, do svetne mamice in do reve zapuščene — do domovine. Ljubke deklamacije, par krasnih solospjevov, trije veseli prizorčki, par navdušenih pesmi zapetih od cele dvorane je napolnilo naša srca z novim navdušenjem za nadaljno delovanje. Prava sestrska vez z vsemi dekletimi naših krščanskih društev se je še bolj utrdila. Hvala vsem za sodelovanje.

Števerjan. V našem društvu vlada živahno življenje. Dekleta iz Dekliškega krožka so zbrale prispevke, s katerimi so kupile cvetlice in vence za blagoslovljenje kipa, ki smo ga prenesli v novoposvečeno cerkev. Praznik je bil najslovesnejši; pri procesiji je sodeloval tudi Godbeni krožek in vrli cerkv. pevski zbor, ki je vse hvale vreden. V torek na praznik Brezmadežne je nastopil Sv. Miklavž s spremstvom. Obdaroval je 19 revnih otrok in dve ubogi ženski. Društveni zbor je zapel pesem »Ptički«, deklamatorji so pa lepo prednašali primerne pesmice. Prostor = baraka = je bil poln otrok in starejših, ki so bili pa manj disciplinirani kot otroci. Klicu Dekliškega krožka naj bi se odzvala tudi dekleta iz drugega konca vasi, da bi vzajemno delali in se izobraževali pri tedenskih predavanjih, ki so jako poučna. Pripravljamo Silvestrovo za društvenike in vabljenje.

Dijaški vestnik.

Lojze:

Na božični večer k mamici...

Zopet me žene hrepenenje domov k mamici. Ali naj ihtim tu v mrazu, daleč od tvojega zglavja, mamica? ... in naj podrhtevam vsak večer in še v noč brez spanja?

Nocoj je zopet prišlo od nekje tisto nemirno in brezpokojno, ki me zove na mamin — grob.

Za nekaj dni bo božični večer — in grem.

*

Za bratca Janka in Tončeta in sestrico Tinko sem nakupil rožičev in iz šibja zrezljanih pastircev. Vem, da so njih sanje zadnjih dni pri meni — in strme na vrata: zdaj, zdaj se odpro in bo vstopil Lojze... Pobožal nas bo po laseh in nam dal darov. Potem nam bo povedal o mamici...

In bomo pri njem — in bo lepo.

Sirostice male...

*

Noč se je splazila v našo sobo in je zlezla prav na peč k nam, kjer smo sedeli: Janko, Tonče, Tinka... Tema je bila kraj nas, v naših plahih srcih strah — zunaj pa je bil božični večer...

Naša druga mati je vzela dete svoje krvi in odšla v vas; oče se še ni povrnil iz mesta.

»Lojze, pa kaka je bila naša mamica? Ali je bila lepa? Ali je imela laske kakor Mamica božja na vrtu?«

Tinka mi je zlezla na kolena in mi glavico naslonila na lice: »Povej, Lojze...«

Janko in Tonče sta se stisnila k meni in me držala za roki. Šestletnemu Janku se je iztisnil vzdih: »Pa zakaj je oni dan mamica plakala; in so potem sveče gorele in si ti plakal? In so mamico odnesli in se ni več povrnila... Povej nam, Lojze! Lojze, naš bratec, sedaj si ti naša mamica, povej nam!

Božal sem nedolžne dušice, ki so rasle v žalosti. »O, lepa je bila naša mamica, lepa kakor Božja na vrtu. Vodila nas je na vrt med rože in nam prepevala pesmice; podili smo se z mamico za metulji in se igrali slepe miške — aj, kako je bilo lepo!

Nekoč smo odhiteli h potoku. S peščevja smo metali kamenčke. Malčka, naša sestra, je splezala na skalo; zvinila si je nožico — vzkrik! in ni je bilo več. Z grozo je mamica planila za njo.

Čakali smo in jokali na bregu.

Pa se je mamica vrnila in je prinesla Malči. Malči pa je bila — mrtva...

In od tedaj se ni mamica več nikdar zasmejala: utonila je v žalost brez dna.

Nekoč sem čul, ko je bolna na večer plakala: »Grem k njej, moji revici, ki nima več življenja... in jaz sem bila zraven, ko ji je odbežalo — o uboga!«

In ni več odšla bolezen od nje. Plakali smo, prosili jo, naj ostane: sredi noči je odšla mamica in ni se več povrnila... «

»Joj, joj, Lojzle!«

Tinka me je objela okrog vratu: »Joj, v kotu, glej... ali je tam naša mamica?«

Božični večer je bil — in v kotu ni bilo jaslic in pri nas ni bilo očeta, ni bilo matere...

Tam v kotu, tam, glej — stoji bela senca, kakor iz mesečine sfkana... Aj, tam je naša mamica in nas — blagoslavlja...

»Janko, Tonče, Tinka, da, mamica je in nas blagoslavlja... «

Hiteli smo s peči, klicali jo, dvigali roke, stegali jih k njej...

Ugasnila je sanja, mamice ni več. Tema nas je zagrnila, mi pa smo zaihteli — zapuščeni in žalostni kakor noč...

Dijaško gibanje. O božičnih počitnicah prirede posamezna okrožja D. Z. okrožne sestanke, kjer se bodo dijaki v božičnem razpoloženju, ob toplih razgovorih, pomenili ter poživili vnemo za naš pokret. Kje in kako se bodo sestanki izvajali, bodo obvestili okrožni tajniki svoje člane. Ob tej priliki naj se tudi uredi zadeva glede članarine. Po sklepu zadnjega občnega zbora znaša članarina 2 liri za člane, ki so organizirani v posameznih okrožjih, 5 lir za člane, ki niso organizirani. Ker je D. Z. v finančnih stiskah, naj vsak član poskrbi, da bo naredil svojo dolžnost! Nabrane svote naj pošljejo okr. blagajniki centrali v Gorico.

Kdor bi se sestanka ne mogel udeležiti, naj skuša na kak drug način poravnati članarino. Naj se takrat tudi uredi zadeva glede naročitve »Čolnič«. Okrožni referenti naj naberejo naročnike svojega okrožja in naj sporoče imena osrednjemu tajniku. Kot smo že zadnjič poročali, za člane D. Z. naročitev ni obvezna, pač ga je vsak dolžan obdržati in to tem bolj, ker imamo v njem *Dijaški vestnik*. Glede *Dijaškega vestnika* bi bilo želeto, da bi se člani v njem kaj bolj udeleževali s kakimi literarnimi proizvodi in dopisi. Tudi se dijaki prosijo, naj širijo ta list pred vsem med tovariši in sploh v svojem obližju.

„Naš čolnič“

bo izhajal v novi obliki začetkom vsakega meseca in bo stal celoletno

deset lir.

Naročnino je treba poslati: Upravi „Našega čolniča“, Gorizia Via Mameli 5.

Dopise sprejema pa: Uredništvo „Našega čolniča“ Gorizia Corso Verdi 37.

Uganke in rešitve pošljite na uredništvo v zaprti kuverti.

Za inozemstvo stane „Čolnič“ 13 Lir.

Glasbeni vestnik.

Pevskim zborom. Leto 1925. se bliža koncu, čas beži. Predno si mislimo, bosta prišla spet pomlad in poletje — čas, ko bodo naši pevski zbori spet nastopali. Nekateri zbori vežbajo pridno in vztrajno, drugi pa spe. Povdarjamo, da je čas za vaje najbolj prikladen prav sedaj v dolgih večerih in pozivljamo vse zbreke k resnemu delu ter jim želimo, da bi bili njihovi uspehi čim lepši.

Odbor P. O.

Glasba in petje v Jugoslaviji, stopata leto za letom vedno bolj v ospredje in to ne le po mestih in pri podeželskih društvih, ampak tudi po vseh ljudskih in srednjih šolah. Tako stremijo v zadnjem času po enotnem sistematičnem pouku na vseh srednjih šolah. Pouk v glasbi bo nadzoroval zato določen nadzornik. — *Društvo učiteljev glasbe v Mariboru* je razposlalo potom okrožnic vsem osnovnim šolam »Učni načrt za petje na osnovnih šolah«, iz katerega je razvidno, da uveljavljajo tudi na teh idejo sistematičnega pevskega pouka. Zanimive so zlasti opombe k učnemu načrtu. Deveta izmed teh točk omenja nespodobno pesem in pravi: »Ravno Slovenci imamo neko vrsto »šundliterature«, ki bi rada prodrla v narodno pesem, ki se je v gotovih krogih ukoreninila in ji žal tudi šolska mladina večkrat prisluškuje. Zastaviti je vse sile, da se iztrebi to petje in v šolski mladini vzgojno obudi gnus in stud pred posurovelim popevanjem dvomljivih in nespodobnih pesmi, to je dolžnost vsa-

kega učitelja. Petje je dar božji in naj se ne sramoti.« Tako pravi torej ta točka. — Slovenci v Jul. Krajini imamo poleg »šundliterature«, ki smo jo imeli že prej, še novo tako literaturo, ki hoče prodirati v našo domačo pesem, zato velja oni opomin še posebno našim učiteljem in pevovodjem.

Nova glasb. revija. Ljubljanska »Glasb. Matica« bo začela izdajati že v tem mesecu novo glasbeno revijo po vzorcu »Novih akordov« ki so izhajali do l. 1916. Revija bo izšla šestkrat v letu na 16. straneh v velikem notnem formatu in bo imela tudi glasbeno literarno prilogo. — Kakor smo že poročali, dobe tudi »Zbori« svojo prilogo in tako bomo imeli v Sloveniji štiri glasbene liste. »Pevec«, ki je glasilo »Pevske zveze«, bo imel odslej še večjo važnost, kajti čim več glasb. izdaj bo izšlo, tem več in vstrajnejše bo moral delati, da bo mogel zanesti nove skladbe na deželo in skrbeti za lepo proizvodnjo pri podeželskih zborih.

Gojenci pevske šole gospe Vitty Gollmayer v Gorici so priredili 14. t. m. v gledišču Verdi koncert, pri katerem so nastopili tudi gdč. Marta Dominko, g. R. Nadaja in g. J. Brautuž.

Muzikologija na ljubljanski univerzi? Društvo učiteljev glasbe v Ljubljani je zaprosilo na pristojnem mestu, da bi se osnovala na ljubljanski univerzi stolica za muzikologijo. Lep načrt, a težko izvedljiv v času, ko skušajo z druge strani ljubljansko univerzo odpraviti.

Nabirajte ob vsaki priliki za „Prosvetni sklad“! Če vam je kaj na tem, da bo obstal „Naš čolnič“, ga razširjajte in podpirajte z darovi!

Naše prosvetno delo.

Blagoslovljene božične praznike in srečonosno Novo leto želi vsem naročnikom, članom in članicam, kakor tudi vsem prijateljem našega lista in gibanja

Naš Čolnič.

Dr. Janko Kralj sotrudnik »Čolniča« in naš prijatelj je bil v Padovi promoviran za doktorja pravnih ved. Iskrene čestitke!

Vsa društva naj pazljivo prečitajo navodila glede novega društvene zakona ter se po njem ravnaajo. Formularje, ki smo jih poslali, naj pravilno izpolnijo in en izvod hranijo vedno v arhivu. Društva, ki niso še poslala pristojbine za formularje, naj to takoj store!

Važni sklepi občnega zbora P. Z. so naslednji: 1. Vsako društvo plača letno od vsakega člana in članice po 1 L kot članarino Prosvetni zvezi; 2. Naročnina za »Naš čolnič« se zviša na 10 L; 3. Ob vsaki priliki naj društva nabirajo za Prosvetni sklad; 4. Za Novo leto naj vsak član in članica daruje 1 L kot novoletni dar »Našemu čolniku«; 5. Vsako društvo je dolžno naročiti zasnutke za društvene večere, ki se morajo povsod vršiti vsaj mesečno.

Kakšen bo »Čolnič« prihodnje leto? Odgovor je odvisen predvsem od števila naročnikov. Zato naj vsako društvo ob vsaki priliki vneto agitira za naše mladinsko glasilo, ki je neprimeroma vrednejše, kot znaša naročnina. List bo dobil prihodnje leto lepo, novo obliko. Slikar Domen ga je vzorno okrasil. Skušali bomo tudi vsebini dati lažjo, zabavnejšo obliko. Prva številka bo izšla začetkom januarja. — Člani, članice! Zavedajte se v polni meri dolžnosti, ki jo imate napram svojemu glasilu in takoj nabirajte naročnike! Posebno pridne agitatorje

in agitatorice bomo imenoma pohvalili!

Odbor Prosvetne zveze se je v prvi seji konstituiral sledeče: Dr. Vl. Glaser preds., prof. R. Bednarik podpr., Al. Sardoč blagajnik, Ivan Krpan, Joško Bratuž in St. Stanič odborniki. Tajništvo in uredništvo »Čolniča« je izročeno prof. F. Terčelju.

Nova društva, ki so v tekočem poslovnem letu pristopila k Prosvetni zvezi, so: Šmast, Kanal, Krn in Čezsoča. V nedeljo dne 20. dec. je bilo ustanovljeno društvo v Kalu.

Akademijo v proslavo stopetindvajsetletnice rojstva pesnika Prešerna in škofa Slomška ter rojstne šestdesetletnice dr. Kreka je priredila Prosvetna zveza dne 29. novembra v Marzinijevi dvorani. V treh globoko zasnovanih govorih so se govorniki spomnili treh velikih slovenskih mož. Prosvetno društvo iz Mirna je ob tej priliki mojstersko uprizorilo Funtkovo »Tekmo«. Akademija, katero so številno obiskali tudi udeleženci občnega zbora, je vzorno izpadla.

Nove igre, ki jih je nabavila Prosvetna zveza ter jih proti odškodnini 10 L posoja društvom, so naslednje: Župan, Mojega brata brat, Skrivnostna noč ter Oderuštvo in dobrota.

Predavali so: gg. dr. Glaser v Bajtujah, R. Bednarik v Solkanu, inž. Rustja na Gorjanskem in zvezni tajnik v Kalu. Na Marijinem Celju je imel predavanje g. L. Nanut, v Mirnu in Vrtojbi g. Glaserjeva.

Okrožja.

Okrožnim odborom je poslalo zvezno tajništvo okrožnico, katero naj natančno obravnajo pri prvi okrožni seji in o sklepih poročajo.

Staničevo okrožje je sklicalo dne 13. decembra v Avče občni zbor prosvetnega okrožja, h kateremu so prišli zastopniki vseh društev v okrožju. Okrožni predsednik A. Kovačič se je v lepih besedah spomnil treh slovenskih odličnih mož: Prešerna, Slomska in Kreka, ter otvoril občni zbor s pozdravom na vse udeležence, zlasti na g. zveznega tajnika, ki je kot odposlanec P. Z. prisostvoval občnemu zboru. Tajnik V. Kolenc je podal vzorno tajniško poročilo, katerega je zbor vzel enoglasno na znanje. Blagajniško poročilo je podal Al. Vuga, o deklških krožkih pa je poročala Marica Gašperšič. Po nagovoru zveznega tajnika, ki je razvil jasen in izvedljiv načrt o bodočem delovanju, je občni zbor sprejel naslednje sklepe: 1. Okrožje se razdeli v Staničevo okrožje, kamor spadajo društva: Kanal, Avče, Gorenjopolje, Plave in Marijino Celje ter v banjško okrožje, h kateremu pripadajo društva v Lomu, Lokovcu, na Banjšicah in v Kalu. 2. Povsod naj se uvede naraščaj, in kjer le mogoče deklški krožek. 3. Okrožja si nabavijo lasten skioptikon. Pri volitvah, so bili izvoljeni v okrožni odbor Staničevega okrožja gg. A. Kovačič preds., L. Nanut podpr., Fr. Segalla taj. in Fr. Vuga blagajnik. Revizorja sta V. Kolenc in Krašček Jož. Za predsednika banjškega okrožja je bil izvoljen g. Franc Pirih iz Lokovca.

Skiptikon naj bi si nabavilo vsako okrožje. Aparat stane od 400 do 600 lir in zelo pomaga pri predavanjih, katera vrše lahko tudi okrožja sama.

Društva.

»*Mladika*« v Gorici je živa. Za Miklavževo je priredila ljubko izvrno predstavo »Skrivnostna noč« z lepimi deklamacijami, pesmimi, ki jih je pel g. Joško Bratuž in obdaru vanjem. Zdaj pripravlja božičnico, pri kateri obdaruje revne otroke.

Smast. Rekli smo takole: »Zadnji pa res ne maramo biti! Tudi pri nas je potrebno društvo!« Kar smo sklenili, smo storili: ustanovili smo Prosvetno društvo, ki šteje 40 članov in ga priključili Prosvetni zvezi. V odbor so bili izvoljeni: Koren A. preds., Fon Franc podpr., Golja Ivan tajnik, Kurinčič Iv. blag., Volarič Ign. knjižničar in Golja Marija. Bog daj, da bi ostali vztrajni!

Čezsoča. Pri ustanovnem občnem zboru našega društva »Zlatenik« smo izvolili naslednji odbor: Ivan Šuler preds., Ciril Berginc podpr., Ciril Kravanja taj., Štefan Lici, Jožef Čop in Andr. Klavora odborniki. Naj društvo živahno procvita!

Ponikve. Povsem nekaj novega a zelo potrebnega, za naše kraje je abstinenca. Zdi se nam, da bo tudi Prosvetna zveza vkljub ogromnemu delu, ki smo ga imeli priliko videti na občnem zboru, z veseljem sprejela tudi abstinenčno gibanje med svoje načrte. Pri prireditvah bo treba nekoliko manj gledati v kozarec. Pri nas smo započeli treznostno gibanje in dosegli lepe uspehe. Precej fantov se je popolnoma odpovedalo alkoholu ali vsaj zelo omejilo pijančevanje. Prav bi bilo, ko bi bratska društva posnemala naš zgled!

Idrija ob Bači. Na občnem zboru dne 6. decembra smo pregledali delo v preteklem letu in bili smo z njim zadovoljni. Izvolili smo naslednji odbor: Fr. Kovačič preds., L. Kočar podpr., Rozina Leban tajnik, L. Grossar blag., Marija Kovačič knjiž., Feliks Baydaž gosp., Lucijan in Joahim Kovačič, revizorja.

Solkan. Društveni razmah je razveseljiv. Najlepši dokaz je prireditelj »Miklova Zala«, ki je privlekla toliko ljudi, da je bila dvorana vsakikrat polna. Pevski zbor napreduje, predavanja se vrše redno. V torek je obiskal Deklški krožek g. R. Bednarik in imel lepo predavanje. Vsem bratskim društvom želimo veselih praznikov!

Sovodnje. Veliko ne pišemo o našem društvu, pač pa pridno delamo. Uprizorili smo burko »Poštna skrivnost«. Zlasti nas veseli, da imamo tedenske fantovske in dekliške večere; žalibog, da nimamo knjig.

Kanomlja pri Idriji. Devetinstiri deset nas je, ki vztrajno držimo pokonc naše društvo. V knjižnici imamo 153 knjig, katerih se člani pridno poslužujejo. Nabavili smo si harmonij in v kratkem začnemo z društvenimi večeri. Tudi igre ljubimo. Uprizorili smo »Tri sestre«, in »Damoklejev meč« in »Ne kliči vraga!« Priredili smo lep Miklavžev večer. Poročil se je naš član Vončina Janez. Vso srečo!

Za »Prosvetni sklad« so poslali: Prosvetno društvo v Podgori 100 L 70 stotink, Bralno društvo v Idriji ob Bači 15 L, Kat. delavska družba v Idriji 45 L, Prosvetno društvo v Pliskovici 16 L 40 st. Prisirčna hvala! Bog živi posnemovalce!

Dornberg. Že dolgo se nismo oglašili v »Našem čolnič«, ni pa še znak, da smo postali manj delavni. Poročali nismo o dobro upelih igrah »Poslednjega moža«, ki smo ga uprizorili o pustu. — O »Domnu« iz prošlega junija in o drugi uprizoritvi »Mlinar in njegova hči« za vse svete. Enako se pripravljamo za nadaljne nastope. Tudi notranje naše delo ne zaostaja Naši tedenski fantovski večeri so dobro obiskani. Znak, da hočejo fantje izobrazbe in napredka. Tako je prav! Dne 28 novembra se je poročil naš blagajničar Janko Kralj z požrtovalno članico Viktorjo Kavčič. Mlademu paru je voščilo društvo potom svojega odposlanca obilo sreče v novem stanu Pevski zbor jima je zapel na predvečer podoknico in voščilo. Dne 4. de-

cembra nas je zapustila naša pridna pevka in igralka Josipina Pavlica. Šla je začasno čez morje. Želimo ji skorajšnjo srečno vrnitev, kot nam je obljubila. Kajti zelo jo pogrešamo. Ko bo spet kaj novega Vam bom gospod urednik — in vsi bravci »Čolnič«, spet pisal. Bog živi!

Lom. Živimo in delamo! Naša družina šteje 155 udov in še raste dan k dnevu. Nudi se nam izobrazba v velikih dozah: redni mesečni sestanki, domače prireditve, razne vaje ter knjižnica.

Akademija dne 15. nov. je bila z resnostjo zasnovana in dobro izvršena. Recitacije iz Cankarja, kakor: »Gospod stotnik«, »O domovina, ti si kakor zdravje« ter »Tuja učenost« so bile recitirane s prišrčnostjo in vživetjem. Posebno »Tuja učenost« je bila podana z veliko ljubeznivostjo, preprosto in brez tistih afektiranih naglasov in povdarkov, katerih se radi poslužujejo tisti, ki duševno ne doživljajo. Med številnimi deklamacijami in recitacijami so se glasile narodne pesmi, ki jih je pel cerkveni pevski zbor. Iz modernejših je bila »Nekje v Franciji«. Petje je bilo v splošnem dobro. Pozna se zboru napredek v lepem prednašanju. Ljubek in prisrčen je bil zapeti sopran-solo »Ti plakaš«. — Vseh točk je bilo 23.

Pod okriljem našega društva se je ustanovil v Gor. Lokovcu odsek, ki šteje 30 članov. Pripravljamo odsek za naraščaj, za katerega naj bo vsakega društva posebna skrb, ker iz naraščaja postanejo tudi dobri člani. Dekliški krožek je priredil »Miklavžev večer«. Na krožek gledamo s ponosom in mi fantje Vam kličemo: Bog Vas živi, dekleta!

Dajte „Čolnič“ novoletni dar!

